

صادرات غیرنفتی ایران، آزمون دشوار

از: امان الله امینی کارشناس دفتر اقتصاد بین الملل

خودروسازی، تلویزیون و رادیو سازی، پخش سازی، شکلات سازی و... بطور کلی صنایع مونتان پیش از انقلاب به بزرگ سالهای ۱۳۴۳ میلادی، جنبه سیاسی در ایران بوده است. سیاسی که در جهت بهره مندی سرمایه داران خارجی و عوامل داخلی وابسته به آنها و عملاً در جهت تحکیم سلطه انحصارات خارجی و تشدید وابستگی اقتصادی سیاسی کشور به امپراتوری گدازنده شد. صنایعی که به منابع، مواد اولیه، تکنولوژی و نیروی انسانی خارجی اتکا داشت.

در جهت توسعه صادرات کالاهای غیر نفتی کشور، ضمن بررسی مجمل صادرات کالاهای غیر نفتی ایران به کشورهای سوسیالیستی طرف قراردادهای تهرانی از یک سو و سایر کشورهای جهان از طرف دیگر در سالهای ۳۲-۱۳۲۹ کوشش می شود پیشرفتهائی که می تواند در امر توسعه صادرات مؤثر باشد ارائه شود.

صادرات کالاهای غیر نفتی در سالهای ۱۳۴۳-۱۳۴۹

۱- صادرات کالاهای غیر نفتی به کشورهای سوسیالیستی طرف قراردادهای تهرانی: بطوریکه ارقام جدول شماره یک نشان دهنده صادرات کالاهای غیر نفتی ایران به کشورهای سوسیالیستی طرف قراردادهای تهرانی (اتحاد جماهیر شوروی، چکسلواکی، رومانی، مجارستان، بلغارستان، لهستان، آلمان شرقی، کره، شمالی، جمهوری خلق چین) از سال ۱۳۲۹ تا سال ۱۳۴۳ در حال افزایش بوده و از ۷/۷ میلیارد ریال در سال ۱۳۲۹ به ۱۲/۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۴۳ رسیده است. سهم این کشورها در صادرات ایران در طول سالهای مذکور بطور متوسط از ۲۲ تا ۳۳ درصد در نوسان بوده است. صادرات کالاهای غیر نفتی ایران به کشورهای سوسیالیستی طرف قراردادهای تهرانی از سال ۱۳۲۷ تا ۱۳۴۳ نسبت به سالهای ۱۳۴۳ تا ۱۳۴۵ کاهش بوده است.

*** صادرات کالاهای غیر نفتی کشور از سال ۱۳۵۳ تا پایان سال ۱۳۵۵ روند کاهش داشته و از ۲۹/۲ میلیارد ریال (۵۸۱/۵ میلیون دلار) به ۲۷/۶ میلیارد ریال (۵۳۹/۹ میلیون دلار) کاهش یافته است.**

از ۸ میلیارد ریال تا ۶/۶ میلیارد ریال متغیر بوده است. سهم این کشورها در صادرات ایران در سالهای مذکور از ۲۶ درصد تا ۶/۴ درصد در نوسان بوده است. در حالی که

رهنمای از وابستگی به اقتصادی متکی بر نفت از اهداف اولیه انقلاب می باشد که با وجود تکرار هزار باره ضرورت آن هنوز راه حلی مشخص و عملی در این زمینه به چشم نمی خورد. اما کاهش شدید و درآمدهای نفتی که از سال گذشته آغاز شد، نیاز به حرکت جدی و مسئولانه در این زمینه را بار دیگر برای همه دست اندرکاران مطرح کرده است.

دو مقاله ای که در این شماره تحت عناوین «صادرات غیرنفتی ایران، آزمون دشوار» و «بررسی روند صادرات و واردات و پیچیدگی های توسعه اجتماعی-اقتصادی در ایران» از نظر آن خواهد گذشت، گزینشی است از مجموعه مقالات ارائه شده به «مستشاران ضرورت صادرات غیرنفتی و راههای توسعه آن» که اواخر آبان ماه گذشته در دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی برگزار شد و در آن دانشکدهایان و کارشناسان به ارائه دیدگاهها و پیشنهادها خود در این زمینه پرداختند.

نیز می بردند که سیاست صنعتی شدن بر پایه بازار داخلی حمایت شد، میباید رشد اقتصادی و در نتیجه رفاه جوامع آنها را محصور کرد و به خطر انداخته شود و تجارت امر توسعه این کشورها همین است که سطح درآمد و بازار داخلی اکثر کشورهای در حال توسعه، دستیابی آنها را به یک اقتصاد خودکفا و پویا ممکن و میسر سازد.

محدودیت دستیابی و یا عدم امکان رسیدن به یک اقتصاد خودکفا از پایتخت بودن سطح درآمد و ضعف بازار داخلی این کشورها جزئی از تولیدات صنعتی ناشی می شود. حمایت دولت از صنایع جایگزین و واردات با تعیین قیمت بالا برای کالاهای اینگونه صنایع، به معنای کشنده گان فشار واردات و در صورت خرید آنها را به تعزیر تشویق می کند.

*** در صورت توجه به بازار صادراتی کشورهای سوسیالیستی، ایران می توانست است از یک بازار وسیع و ثابت به میزان ۸۰۰ میلیون تا یک میلیارد دلار در سال بهره مند شود.**

تصفیه درآمد ارائه جامعه نهادها بر فعالیت اینگونه صنایع بصورت رکود تقاضا ظاهر می شود. متکی که این صنایع بازگردد تقاضای داخلی یا فشار دولت در جهت توسعه صادرات به منظور تحصیل ارز مواجه میشوند. می باشد که قادر به یافتن بازارهای جدیدی برای محصولات خود نیستند.

تجارب توسعه همین آن است که پس از جنگ جهانی دوم تا کنون بالاترین نرخ رشد اقتصادی را آن دسته از کشورهای در حال توسعه داشته اند (به استثنای کشورهای شرق آسیا) که نسبت نقاشی که پس از سیزده قرن یک دوره عدم سیاست حمایتی مبتنی بر قیمت از سیستم ایجاد صنایع جایگزین واردات، بطور جدی و فعال به توسعه صادرات خود پرداخته اند.

تکلیف به صنایع ایجاد شده مانند صنایع اتومبیل و

سیاست کلی کشورهای در حال توسعه در راستای امر رشد و توسعه پس از جنگ بین الملل دوم با التری که بحران بزرگ دهه ۱۹۳۰ و همچنین جنگ جهانی دوم بر اقتصاد این

*** کشورهای در حال توسعه برپایه بازار داخلی حمایت شدند می توانند رشد اقتصادی و در نتیجه رفاه جوامع آنها را محدود کند و به خطر اندازد.**

کشورها بر جای گذاشت. با ارسال ایجاد صنایعی که محصولات آنها جایگزین کالاهای وارداتی شود پایه برزی شد. در چارچوب این سیاست دولتهای در حال توسعه، صنایع ایجاد شده داخلی را از طریق وضع تعرفه های گمرکی، سهمیه بندی و اعطای انواع مجوز حمایت کردند تا اینگونه صنایع بر حاد رشد داخلی خود مایل کرده و توسعه یابند.

در بیشتر کشورهای در حال توسعه صنایعی که در راستای جایگزینی واردات ایجاد شدند از مزایا و حمایتیایی چنین سیاستی استفاده کردند. حمایت گرفتن از اینگونه صنایع از طریق وضع تعرفه های گمرکی، سهمیه بندی و اعطای مجوز در کوتاه مدت و تا زمانی که این صنایع قادر شوند به مرحله بهره بردی برسد و برای کالاهای خود بازاریابی کنند قابل توجه است. اما شواهد و تجارب یابگر آن است که در اکثر قریب به اتفاق کشورهای در حال توسعه، سیاستی حمایت از صنایع نه تنها بعد گذر کوتاه مدت اقتصادی خود را از دست داده اند بلکه در اکثر موارد به تعهدات بلند مدت سیاسی تبدیل شده اند تا آنجا که در حال حاضر سیاست حمایت گرانی نه تنها در کشورهای در حال توسعه بلکه در کشورهای پیشرفته صنعتی نیز بخوبی وسیله و ابزاری در جهت تقویت واحدهای بزرگ صنعتی و انحصاری اعمال می شود.

امری کشورهای در حال توسعه در حال عمل به این طریقت

سال	ارزش	درصد	ارزش	درصد	صادرات نفت و گاز	صادرات غیر نفتی
۱۳۴۴	۷۸۸/۳	۱۰۰/۰	۶۰۷/۵	۷۷/۱	۱۸۰/۸	۲۲/۹
۱۳۴۵	۸۷۳/۳	۱۰۰/۰	۷۱۵/۸	۸۱/۰	۱۵۷/۵	۱۸/۰
۱۳۴۶	۱۰۳۲/۹	۱۰۰/۰	۸۵۷/۲	۸۲/۵	۱۸۱/۸	۱۷/۵
۱۳۴۷	۱۱۷۵/۲	۱۰۰/۰	۹۵۵/۵	۸۱/۵	۲۱۶/۹	۱۸/۵
۱۳۴۸	۱۳۲۷/۷	۱۰۰/۰	۱۰۹۹/۰	۸۱/۸	۲۲۲/۷	۱۸/۲
۱۳۴۹	۱۵۲۱/۰	۱۰۰/۰	۱۲۶۲/۶	۸۳/۹	۲۵۲/۶	۱۸/۱
۱۳۵۰	۲۲۲۸/۶	۱۰۰/۰	۲۰۷۸/۰	۸۹/۹	۳۳۲/۶	۱۵/۸
۱۳۵۱	۲۸۹۹/۸	۱۰۰/۰	۲۳۹۹/۰	۸۲/۷	۳۳۹/۸	۱۷/۳
۱۳۵۲	۵۵۲۹/۷	۱۰۰/۰	۲۸۵۸/۰	۸۷/۱	۶۲۲/۷	۱۲/۹
۱۳۵۳	۱۹۲۳۵/۵	۱۰۰/۰	۱۸۵۳۳/۰	۹۶/۳	۵۸۱/۵	۳/۷
۱۳۵۴	۱۹۶۶۳/۳	۱۰۰/۰	۱۸۸۱۷/۰	۹۵/۰	۵۲۲/۳	۲/۷
۱۳۵۵	۲۱۲۱/۶	۱۰۰/۰	۲۰۲۷۷/۷	۹۶/۶	۵۳۹/۹	۳/۴
۱۳۵۶	۲۱۵۲۹/۸	۱۰۰/۰	۲۰۷۱۳/۵	۹۶/۲	۶۱۵/۲	۲/۸
۱۳۵۷	۱۷۶۵۸/۵	۱۰۰/۰	۱۷۸۵۷/۷	۹۵/۸	۵۲۲/۸	۲/۴
۱۳۵۸	۲۰۱۹۵/۰	۱۰۰/۰	۱۹۳۱۵/۲	۹۵/۶	۸۱۱/۸	۲/۲
۱۳۵۹	۱۲۲۹۵/۷	۱۰۰/۰	۱۱۶۰۲/۰	۹۴/۹	۶۹۵/۲	۷/۱
۱۳۶۰	۱۷۹۵۰/۰	۱۰۰/۰	۱۲۲۵۵/۵	۹۳/۳	۳۳۹/۵	۲/۷
۱۳۶۱	۲۰۳۳۲/۵	۱۰۰/۰	۲۰۰۹۹/۸	۹۸/۶	۲۸۳/۷	۱/۴
۱۳۶۲	۲۰۸۱۲/۲	۱۰۰/۰	۲۰۲۵۲/۸	۹۸/۲	۲۵۶/۲	۱/۲
۱۳۶۳	۱۷۰۲۲/۴	۱۰۰/۰	۱۶۶۶۲/۲	۹۷/۹	۲۶۱/۱	۲/۱

منبع: گزارش اقتصادی و گزارشنامه بانک مرکزی

امر توسعه مانند انرژی، فولاد، سیمان و... را افزایش دهد. محدود کردن صنعتی شدن کشور به استخراج مواد اولیه و صادرات کالاهای مصرفی، شرایط اقتصادی را متزلزل نگاه میدارد. علت این نازل نیز از اجناسی می‌شود که صنایع استخراجی فاقد آثار بالایی است و آثار پائین‌دستی این صنایع نیز تا زمانی که از کوره‌های صنایع پخت عدم صنایع تبدیلی ننوان در بازار داخلی استفاده کرد بسیار اندک است. علاوه بر افزایش استخراج معادن بطور کلی با کاهش قیمت همراه است. بنابر این ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی آهن، فولاد و نفت که دارای آثار زیاده بالایی است پائین صنعتی باشد کاملاً ضروری است. زیرا بدون ایجاد صنایع تبدیلی محلی، تلاش در جهت افزایش تولیدات معنی، جرانفال آثار صنایع را از طریق واردات کالاهای سرمایه‌ای نتیجه دیگری نخواهد داشت.

همین مسئله در رابطه با صنایع سبک نیز که تولیدات آنها برای مصارف محلی اجتناب ناپذیر اما فاقد آثار تجاری بلند مدت است مطرح می‌باشد زیرا کشورهای در حال توسعه برای دستیابی به تولیدی که بتوانند در بازارهای داخلی و خارجی رقابت کنند، با مشکلات زیادی روبرو هستند. محدودیت بازار داخلی و ساختار جدید مبادلات بین‌المللی، این کشورها را در شرایط نامساعدی قرار داده

جدول ۴- شاخص‌های کسب صادرات ایران طی سالهای ۱۳۴۴-۵۲ (میلیارد ریالی)

کل صادرات	صادرات نفتی	صادرات غیر نفتی
۱۳۴۴	۳	۳۶
۱۳۴۵	۴	۳۷
۱۳۴۶	۵	۳۶
۱۳۴۷	۵	۳۷
۱۳۴۸	۶	۳۲
۱۳۴۹	۷	۳۷
۱۳۵۰	۸	۳۵
۱۳۵۱	۱۳	۳۶
۱۳۵۲	۲۹	۱۰۶
۱۳۵۳	۱۰۰	۱۰۰
۱۳۵۴	۱۰۲	۱۰۲
۱۳۵۵	۱۱۰	۹۳
۱۳۵۶	۱۱۲	۱۰۷
۱۳۵۷	۹۶	۹۲
۱۳۵۸	۱۰۵	۱۰۲
۱۳۵۹	۶۵	۳۳
۱۳۶۰	۶۶	۵۹
۱۳۶۱	۱۰۶	۱۰۸
۱۳۶۲	۱۰۸	۹۱
۱۳۶۳	۸۸	۵۲

بزرگانی باشد. تولید صنایع نیروی و برابری مجموع ارزش کالاها و خدمات صادراتی کشور به یکدیگر است. بنابراین در جهت افزایش صادرات کالاهای غیرنفتی، در مذاکرات کمیسیون مشترک وزیران که سالی یکبار بین مقامات دولت ایران و کشورهای مزبور برگزار می‌شود، باید اولویت صادرات کالاهای غیر نفتی در مقابل واردات کالاهای مورد نیاز قرار گیرد و کوشش شود که برای صادرات و واردات بین ایران و کشورهای مزبور در حد امکان فرار شود.

بازاریابی برای محصولات و صنایع و معنی و اقدامات لازم منظور حیطه بازرگانی کالاهای صادراتی از طریق وابسته‌های بازرگانی ایران نظیر مختلف از جمله معرفی آنها در نمایشگاههای بین‌المللی، ایجاد و برپایی بازرگانان در جهت شناخت بهتر اصول و روابط بازرگانی بین‌المللی از طریق قرار دادن اطلاعات بازرگانی در اختیار آنها.

سیاستهای صنعتی در جهت افزایش صادرات کالاهای غیر نفتی

هر چه که در کنار و سیاستهای تشویقی متوازن تا حدودی در توسعه و گسترش صادرات کالاهای غیر نفتی کشور مؤثر واقع شود، امکان وضعیت گسترش صادرات کالاهای غیرنفتی و همچنین رفع بازرگانی بین‌المللی، اقدامات و سیاستهای فوق‌الذکر به نتایج کافی نیست و لازم است اقداماتی بنیادی در جهت گسترش صنایع از طریق ارزیابی وضع صنایع موجود بعمل آید. سیاست جدید صنعتی کشور در زمانی است که صنایع کالاهای صادراتی اساسی جامعه را تأمین و علاوه بر موجدات گسترش و توسعه صادرات غیر نفتی کشور را فراهم کند برنامہ ریزی و برعهده اجرا گذاشته شود. اهم اقداماتی که در این راستا می‌توان انجام داد به شرح زیر است:

۱- ایجاد صنایع که بتوانند بخش مهمی از تجهیزات و ابزار تولید کشور و حجم وسیعی از کالاها و محصولات مصرفی جامعه را تأمین کنند. برای رسیدن به چنین هدفی ضروری است، با توجه به منابع تنگت نفت و گاز کشور، صنایعی ایجاد و توسعه یابند که موجدات افزایش ارزش صنایع ملی و در وجه نخست هیدروکربورها را فراهم ساخته و تولید محصولات و خدمات استراتژیک ضروری برای

و محصولات اساسی کشور برای بدین یکی از ضوابط این معافیت می‌تواند آن باشد که این صنایع با توجه میزانی متوازن به کسب درآمدهای ارزی کمک کنند. دوره این معافیت باید محدود و بیش از پنج سال نباشد.

توسیع های مالی، اعطای اعتبار به موسسات و شرکتها، تولیدی با صادراتی بصورت اعتبارات بلندمدت، وامهای تولیدی و اعتبارات صادراتی، تشویق های مالی مذکور با شرایطی مناسب از نظر سود، کارمزدها و مدت

فشار تقاضای داخلی، ضعف بخش‌های تولیدی در رقابت با بازارهای بین‌المللی، تکیه بیش از حد به صادرات نفت، عدم تشویق حمایت از صنایع صادراتی و عدم بازاریابی برای کالاهای صادراتی، صادرات کالاهای غیر نفتی کشور را از توسعه باز داشته است.

باز پرداخت به توسعه صادرات کمک میکند. - جواز صادراتی بصورت تخفیف در کرایه حمل کالا و در اختیار گذاشتن انرژی با نرخ ترجیحی به صنایع تولیدی و صادراتی، جواز صادراتی به صنایع صادراتی کمک میکند تا پائین آوردن هزینه تولید بین قیمتهای داخلی و قیمتهای بین‌المللی کالاهای صادراتی تناسب لازم را بپوشد. آورده و توانند کالاهای ساخته شده را با قیمتهای رقابتی در بازارهای جهانی عرضه کنند.

کوشش در جهت بهبود کیفیت کالاهای توسعه‌پذیر آنها برپای اساس استانداردهای بین‌المللی

تلاش در جهت وادار کردن کشورهای سوسیالیستی طرف قراردادهای تجارتی با ایران به منظور اجرای دقیق مفاد موافقت نامه های بازرگانی مبادله کالا با کالا، صادرات کالاهای غیرنفتی ایران به کشورهای مزبور در سالهای اخیر نسبت به واردات کالا از کشورهای مزبور هر چند ناچیزی را تشکیل میدهد. در حالیکه ما ضمیمه و طبیعت موافقت نامه های

سال	ارزش	جمع	مواد اولیه واسطه ای	سرمایه ای	مصرفی	
ارزش	درصد	ارزش	درصد	ارزش	درصد	
۱۳۴۴	۱۷٬۷۸۱	۱۰۰٫۰	۱۰٬۱۳۳	۵۷٫۲	۷۸۷۰٫۲	۴۴٫۵
۱۳۴۵	۱۵۷۳۳	۱۰۰٫۰	۸۳۵۰	۵۲٫۴	۷۳۸۳	۴۶٫۸
۱۳۴۶	۱۸۱۷۳۸	۱۰۰٫۰	۸۵۰۲۱	۴۷٫۴	۹۶۷۱۰	۵۲٫۶
۱۳۴۷	۲۱۶۰۰	۱۰۰٫۰	۱۰۷۳۳	۴۹٫۲	۱۰۸۲۷	۵۰٫۰
۱۳۴۸	۲۲۷۰۱	۱۰۰٫۰	۱۱۷۸۰	۵۱٫۹	۱۰۹۲۱	۴۸٫۲
۱۳۴۹	۲۷۴۲۹	۱۰۰٫۰	۱۳۸۵۹	۵۰٫۵	۱۳۵۷۰	۴۹٫۵
۱۳۵۰	۲۳۲۵۲	۱۰۰٫۰	۱۳۸۵۱	۵۰٫۲	۹۳۹۱	۴۰٫۳
۱۳۵۱	۲۲۸۷۷	۱۰۰٫۰	۱۲۰۱۸۲	۵۰٫۸	۱۰۸۵۹۰	۴۷٫۴
۱۳۵۲	۳۲۳۷۹	۱۰۰٫۰	۲۳۹۲۵	۷۴٫۰	۸۴۵۴	۲۶٫۰
۱۳۵۳	۳۱۱۵۰	۱۰۰٫۰	۲۳۴۸۹	۷۵٫۱	۷۶۶۱۰	۲۴٫۹
۱۳۵۴	۵۱۲۲۹	۱۰۰٫۰	۲۲۹۰۹	۴۴٫۵	۲۸۳۲۰	۵۵٫۵
۱۳۵۵	۵۳۸۸۲	۱۰۰٫۰	۲۸۰۲۰	۵۲٫۱	۲۵۸۶۲	۴۸٫۲
۱۳۵۶	۵۲۰۲۰	۱۰۰٫۰	۲۷۳۰۳	۵۲٫۴	۲۴۷۱۷	۴۷٫۴
۱۳۵۷	۵۲۱۰۰	۱۰۰٫۰	۲۷۷۷۷	۵۳٫۸	۲۴۳۲۳	۴۶٫۲
۱۳۵۸	۶۱۷۱۸۳	۱۰۰٫۰	۳۱۳۶۶	۵۰٫۸	۳۰۳۵۱۷	۴۹٫۲
۱۳۵۹	۶۲۵۰۷	۱۰۰٫۰	۳۲۳۶۰	۵۱٫۸	۳۰۱۴۱	۴۸٫۲
۱۳۶۰	۳۵۵۲۶	۱۰۰٫۰	۱۱۱۰۵۲	۳۱٫۲	۲۴۴۲۱	۶۸٫۸
۱۳۶۱	۳۳۳۳۸	۱۰۰٫۰	۹۹۹۹	۲۹٫۷	۲۳۳۳۹	۷۰٫۳
۱۳۶۲	۳۵۳۶۱	۱۰۰٫۰	۱۲۵۰۶	۳۵٫۴	۲۲۸۵۵	۶۴٫۵
۱۳۶۳	۳۶۱۱۳۸	۱۰۰٫۰	۱۵۹۹۹	۴۴٫۲	۲۰۱۱۳۹	۵۵٫۸

منابع: گزارش اقتصادی و ترانزیتنامه بازرگانی

سالهای ۱۳۵۳ تا ۱۳۵۴ و به کاهش گذاشته. در صورتیکه یکی از اهداف اساسی موافقت نامه‌های بازرگانی تهازری متعلقه با کشورها سوسیالیستی ایجاد بازرگانی مطمئن و با ثبات برای صادرات غیر نفتی به کشورهای مزبور بوده است. جهان که در سالهای ۱۳۴۹ تا ۱۳۵۲ افزایش گذاشته و از ۱۳/۳ میلیارد دلار (۳۷/۶٪) در سال ۱۳۴۹ به ۲۲/۳ میلیارد دلار (۳۷/۶٪) میلیون دلار (۳۷/۶٪) در سال ۱۳۵۲ رسیده بود در سالهای ۱۳۵۳ تا ۱۳۵۵ بعلت افزایش درآمد نفت رو یکصدی گذاشته و در پایان سال ۱۳۵۵ به ۷۳/۶ میلیارد دلار (۵۹/۹٪) میلیون دلار رسید. صادرات غیر نفتی در سال ۱۳۵۶ تا پایان سال ۱۳۵۸ حدود ۱۰۰۰ میلیارد دلار است. سال ۱۳۵۸ مجدداً رو به کاهش گذاشته است. عدم توسعه صادرات کالاهای غیر نفتی کشور را بطور کلی می‌توان ناشی از فشارهای نظامی مابین نامی از افزایش مرشد عدم تحرک و ضعف پشتهای تولیدی در جهت تولید کالاهای قابل رقابت در بازرگانی بین‌المللی، نیکه بیش از حد به صادرات نفت خام، عدم تشویق و حمایت از صنایع سمرانی و عدم بازرگانی برای کالاهای صادراتی، قلندگی کرد.

بنظور افزایش و تنوع بخشیدن به صادرات کالاهای غیر نفتی بویژه صادرات صنایعی که مواد اولیه آنها در داخل کشور قابل تأمین است، انتقال دو دسته سیاستها و تدابیر متفاوت ولی مکمل یکدیگر لازم و ضروری بنظر میرسد. ۱- تدابیر و سیاستهای تشویقی مانند تجدیدنظر در نرخهای ترجیحی خرید ارز ناشی از صادرات، صدور گواهی‌نامه ارزی برای صادرکنندگان کالا، عدم دریافت حقوق گمرکی از مواد اولیه و قطعات وارداتی، موریتاریز ساخت کالاهای صادراتی، معافیت از پرداخت مالیات واردات کالاهای صادراتی به نسبت ارز تحصيلی ناشی از صادرات کالا، تشویق های مالی، جرایم صادراتی بصورت تخفیف در کرایه حمل کالا و غیره را اختیار گذاشتن انرژی با انرژی ترجیحی به صادرات تولیدی و سمرانی، کاهش در پیوند کیفیت کالاها و بسته بندی آنها بر اساس استانداردهای بین‌المللی، تلاش در جهت وادار کردن کشورهای

*** محدود کردن صنعتی شدن کشور به استخراج مواد اولیه و کالاهای مصرفی، شرایط اقتصادی را متزلزل نگاه می‌دارد.**

*** ایجاد و توسعه صنایع تبدیلی آهن، فولاد و نفت کاملاً ضروری است.**

سوسیالیستی طرف قراردادهای تهازری بنظور اجرای دقیق مفاد موافقت نامه‌های بازرگانی، مبادله کالا با کالا، بازرگانی بازرگانی و محصولات از کالاهای صنعتی و معدنی، آرشاد و راهنمایی بازرگانان در شناخت بده اسوق و روابط بازرگانی بین‌المللی.

۴- سیاستهای صنعتی و تولیدی در جهت که بداند بخش مهمی از تجهیزات و ابزار تولید کشور و خصوصاً بخش مهمی از کالاهای و محصولات مصرفی جامعه را در داخل تأمین کرد. برای رسیدن به چنین هدفی ضروری است، با توجه به منابع نفت و گاز موجود در کشور، صنایع ایجاد شود تا بتواند که حمایت افزایش ارزش صنایع ملی و درجه نخست غیردروگروها را فراهم بیاخته و تولید محصولات و خدمات استراتژیک ضروری برای آن توسعه نظیر انرژی، فولاد، دسمن، ... را افزایش دهد.

متناسب داخلی را دارا باشد. زیرا در غیر اینصورت واردات کالاهای سرمایه‌ای متضمن وابستگی عمیق قری است که رهایی از آن نیز مستلزم کشور خواهد بود. بنابراین در جهت رهایی از چنین وابستگی و کاهش آن اقداماتی باید در راستای انتخاب و ایجاد صنایعی مستقل ملی باشد که در جهت خودکفایی، استقلال اقتصادی و با ارتباط با صنعت کشاورزی بوده و بتواند نیازهای واقعی اکثریت افراد جامعه را تأمین کند. انتخاب و ایجاد صنایع مستقل ملی می‌تواند به معنی عدم استقلال کشور محترم شود. چنین صنعتی شدن به ایجاد صنایعی وسیع و متنوع امر از مصرف و سرمایه‌ای از محل صنایع ملی داخلی که مایه از منابع تکنولوژی بومی باشد و بازار داخلی تقاضی نسبتاً وسیع و در اختیار داشته امکان صدور محصولات مغایر مصرف داخلی آن وجود داشته باشد نیاز دارد. کشور ما در مقایسه با بسیاری از کشورهای در حال توسعه از نظر منابع مالی داخلی شی و از نظر بازار داخلی نسبتاً بزرگ است. لذا مشکل کار، نبود تکنولوژی مطلوب و مناسب داخلی است که بتواند از دو راه دست به تأمین آن بماند. کرد. راه اول خرید تکنولوژی مغربها و مناسب از محل درآمدهای حاصله از فروش نفت و فرآورده نفتی (فولاد و اجزای آن) مبادله با پایمانی نفت و سایر مواد خام استراتژیک با تکنولوژی مغربها و راه دوم ایجاد صنایع مناسب و مغربها را ایجاد است. گام اول جهت تحقیق بنظور اقتضای تکنولوژی مناسب خارجی و بومی کردن آن و توسعه تکنولوژی بومی مغربها.

۵- تجهیز سرمایه‌های داخلی امر از کوچک و بزرگ بنظور سرمایه‌گذاری در فعالیتهای تولیدی، بازرگانی اصول صحیح مدیریت صنعتی، کاهش ضایعات و افزایش تولید در صنایع بزرگ از اقداماتی است که می‌تواند به توسعه و گسترش صادرات کمک کند.

خلاصه و نتیجه گیری

بررسی محلل صادرات کالاهای غیر نفتی کشور در سالهای ۱۳۴۴ تا ۱۳۶۳ مبین آن است که ارزش صادرات کالاهای غیر نفتی ایران به کشورهای سوسیالیستی طرف قراردادهای تهازری که در سالهای ۱۳۴۵ تا ۱۳۶۳ به ۷۳/۶ میلیارد دلار به ۱۳/۳ میلیارد دلار افزایش یافته بود در طول

نیاز از آنها نفت و گاز باشد. ایجاد چنین صنایعی موجب هم پوندی بین صنایع نفت و گاز و این نوع صنایع شده و با تولید انواع محصولات متنوع از صنعت پتروشیمی و فرام آورده نهادهای متعدد برای صنایع ضمن بر طرف کردن کالاهای مورد نیاز جامعه، موجب گسترش صادرات این نوع کالاهای نیز خواهد شد.

۶- گسترش و توسعه فعالیتهای مربوط به اکتشاف، استخراج و بهره‌برداری از منابع معدنی گامی توسعه تولید آنها در جهت رفع نیاز مواد اولیه صنایع داخلی و نیز برای مصرفی جامعه و صادر کردن مازاد آنها خارج در مورد مواد معدنی باید گوشش شود که صادرات آنها بصورت ساخته

*** بدون ایجاد صنایع تبدیلی محلی، تلاش در جهت افزایش تولیدات معدنی، جز انتقال آثار صنعتی از طریق واردات کالاهای سرمایه‌ای نتیجه دیگری نخواهد داشت.**

شده با نیمه ساخته انجام گیرد تا از این طریق سهم بیشتری از ارزش افزوده وارد کشور شود.

۷- کاهش وابستگی تکنولوژیک و استفاده از تکنولوژی مناسب داخلی، افزایش صادرات و کاهش واردات بویژه ترکیب آن مستلزم کاهش وابستگی تکنولوژیکی به خارج و استفاده از تکنولوژی مناسب بومی است. وقتی محسنت از کاهش واردات و ترکیب آن مستلزم کاهش بیهوده از کالاهای مصرفی و واسطه‌ای شروع شود، زیرا در کشوری که سازنده کالاهای سرمایه‌ای نیست برای رشد و توسعه اقتصادی کشور، به واردات کالاهای سرمایه‌ای نیاز ندارد. باید توجه داشت که واردات و توسعه کالاهای سرمایه‌ای اولویت بیشتری برخوردار است. اما در گرایش کالاهای سرمایه‌ای باید مراقبت کرد. نوعی کالاهای سرمایه‌ای وارد شود که تألیف برسی ضمن در تلفیق و ادغام در تکنولوژی